

การพัฒนาหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะบัณฑิต
ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552

A General Education Program Development for Undergraduate Characteristics
Reinforcement Conform to Thailand Qualifications Framework for Higher Education 2009

จิตต์ภิญญา ชุมสาย ณ อยุธยา*

Jitpinya Choomsai Na Ayudthaya

สำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Innovative Learning Center, Srinakharinwirot University, Bangkok 10110 Thailand

*Corresponding Author E-mail: jitpinya@g.swu.ac.th

(Received: September 3, 2018; Revised: August 27, 2019; Accepted, November 7 21, 2019)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหมวดวิชาศึกษาทั่วไปสำหรับนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ คือ 1) เพื่อศึกษามาตรฐานผลการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (ปริญญาตรี) 2) เพื่อพัฒนาหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยมีกระบวนการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อกำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยศึกษาเอกสารงานวิจัย และนำเสนอคณะกรรมการดำเนินการปรับปรุงหมวดวิชาศึกษาทั่วไป สำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ 20 คน ดำเนินการสนทนากลุ่มเพื่อวิเคราะห์ความเหมาะสม 2. การพัฒนา (ร่าง) หมวดวิชาศึกษาทั่วไป โดยผู้วิจัยศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับคณะกรรมการดำเนินการและคณาจารย์ สำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ รวม 31 คน 3. การวิพากษ์ (ร่าง) หมวดวิชาศึกษาทั่วไป โดยผู้เชี่ยวชาญภายในที่เป็นคณาจารย์ของสำนักฯและคณะที่มีหลักสูตรระดับปริญญาตรี รวม 69 คน และภายนอกจากสถาบันอุดมศึกษารัฐและเอกชน 3 คน 4. การประเมินผล (ร่าง)หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ประกอบด้วย การประเมินความเหมาะสม สอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญภายในที่มีประสบการณ์ทั้งงานสอนวิชาศึกษาทั่วไปและวิชาชีพจากคณะที่มีหลักสูตรระดับปริญญาตรีในกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 3 คน โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นแบบ 2 ตัวเลือก และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงาน โดยผู้เชี่ยวชาญภายนอกที่เป็นผู้บริหารหน่วยงานผู้ใช้บัณฑิตในกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 3 คน โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยจำแนกตามวัตถุประสงค์เฉพาะของการวิจัยได้แสดงให้เห็นว่า 1) มาตรฐานผลการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (ระดับปริญญาตรี) จำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย 1. ด้านคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ ซื่อสัตย์ มีวินัย ตรงต่อเวลา มีจิตสำนึกสาธารณะ เสียสละเพื่อส่วนรวม และตระหนักในคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรม 2. ด้านความรู้ ได้แก่ มีความรู้พื้นฐานศึกษาทั่วไป 3. ด้านทักษะทางปัญญา ได้แก่ สามารถประยุกต์ความรู้ให้เกิดประโยชน์ คิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบและแก้ไขปัญหาได้ สามารถประเมิน วิพากษ์ สถานการณ์ต่างๆโดยใช้ความรู้เป็นฐาน และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์นวัตกรรม 4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ได้แก่ ทำงานร่วมกับผู้อื่นในฐานะผู้นำและผู้ร่วมงานได้ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ 5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ สามารถวิเคราะห์ข้อมูลเชิงตัวเลขเพื่อให้เข้าใจองค์ความรู้หรือประเด็นปัญหา สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้เทคโนโลยีในการสืบค้น เก็บรวบรวมข้อมูล และเลือกใช้ได้เหมาะสมกับสถานการณ์ 2) หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อาศัยหลักการในการบูรณาการแนวทางการพัฒนาหลักสูตรแบบเกณฑ์ความสามารถ (Competency-Based Curriculum) ร่วมกับหลักสูตรแบบบูรณาการ (Integrated Curriculum) ประกอบด้วยรายวิชาที่ครอบคลุมทั้งด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ภาษา วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ สอดคล้องกับความหมายของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2558 โดยกำหนดจำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต และการกระจายมาตรฐานผลการเรียนรู้ของรายวิชาศึกษาทั่วไปมีความครอบคลุมมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่กำหนดสอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (ปริญญาตรี) องค์ประกอบของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ประกอบด้วย 1. วัตถุประสงค์หมวดวิชาศึกษาทั่วไป 2. สถานะของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป 3. หน่วยงานที่รับผิดชอบ 4. โครงสร้างหมวดวิชาศึกษาทั่วไป 5. รายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป 6. คำอธิบายรายวิชา 7. มาตรฐานผลการเรียนรู้ แผนที่แสดงการกระจายความรับผิดชอบมาตรฐานการเรียนรู้จากหลักสูตรสู่รายวิชา และกลยุทธ์การสอนและการประเมินผล ที่เน้นให้นิสิตได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง (Active Learning) เพื่อเอื้อต่อพัฒนานิสิตให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติตามมาตรฐานผลการเรียนรู้เหมาะสมกับความต้องการของสังคมและนิสิต ซึ่งมีผลการประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องขององค์ประกอบหมวดวิชาศึกษาทั่วไป โดยผู้เชี่ยวชาญภายในที่มีประสบการณ์ทั้งด้านการสอนวิชาศึกษาทั่วไป และวิชาชีพจากคณะที่มีหลักสูตรระดับปริญญาตรี กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ พบว่า ความเหมาะสมขององค์ประกอบมีค่าเฉลี่ย 0.98 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.02 และความสอดคล้องขององค์ประกอบมีค่าเฉลี่ย 1.00 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด และมีผลการประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงาน พบว่า มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.96 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.75 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

คำสำคัญ: ผลการเรียนรู้, การพัฒนาหมวดวิชาศึกษาทั่วไป, คุณลักษณะบัณฑิต, กรอบมาตรฐานคุณวุฒิ
ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552

Abstract

The research's purpose was to developing general education program for reinforcement undergraduate characteristics conform to Thailand Qualifications Framework for Higher Education 2009. It had 2 specific objectives: 1) to specify standard learning outcomes of general education program which conform to Thailand Qualifications Framework for Higher Education 2009 (undergraduate Level) 2) to develop the general education program of Srinakharinwirot University which curriculum development process comprised 4 steps: 1. to analyze the fundamental data for specified standard learning outcomes of general education program, which studied documents and presented to Innovative Learning Center 's General Education Development Committee (20 members) in order to analyze content validity. 2. to develop the draft the general education program by studied documents and set workshop with the committee and Innovative Learning Center 's instructors (31 persons) 3. to validate the draft program by inside experts from Innovative Learning Center and other graduated faculties (69 persons) and 3 outside experts from public and private universities and 4. to evaluate the draft program which composed of suitability and accordance by 3 inside experts who had both teaching experiences in general education and vocational education from the fields of health sciences, sciences and technology, social sciences and anthropology, collecting data by using 2 choices questionnaires and evaluation results of the possibility for daily life and career of the general education program by 3 outside experts who were executive position in undergraduate user organizations from the fields of health sciences, sciences and technology, social sciences and anthropology, collecting data by using 5 rating scale questionnaire which Mean and Standard Deviation were used for data analysis.

The research's results divided by 2 specific objectives indicated that 1) General education standard learning outcomes of Srinakharinwirot University which conform to Thailand Qualifications Framework for Higher Education 2009 (undergraduate) had 5 aspects: 1. ethical and moral development: honest, good discipline, punctual, public mind, scarify, and realize value of art & culture 2. knowledge: fundamental knowledge of general education 3. cognitive skills: able to apply knowledge, systematic thinking & problem solving, assess situation based on knowledge, and creating innovation 4. interpersonal skills and responsibility: ability to work with others in both

leader & follower, responsible for oneself, social & environment, and well adapt to the situations

5. analytical and communication skills: use mathematical data for analyze problem, efficiency communication, and use technology for collecting data & suitable select for situation

2) General education program of Srinakharinwirot University was apply from integration concept based on Competency-Based Curriculum and Integrated Curriculum, comprised of courses which cover the areas of Social Sciences, Humanities, Language, Sciences and Mathematics in relation to the definition of the “General Education Program” based on the Undergraduate Degree Curriculum BE 2558 which required at least 30 credits. The distribution of curriculum mapping of general education courses ensured general education standard learning outcomes conform to Thailand Qualifications Framework for Higher Education 2009. The components of General education program comprised 7 elements: objectives, status, responsible institute, structure, courses, courses descriptions, standard learning outcomes, and mapping of course learning outcomes, and teaching & assessment strategy. The program emphasized on active learning process to provide knowledge, skills, and attitudes conform to the learning outcomes and appropriated with learners and social needs, which the evaluation results of the suitability and accordance of the general education program’s components show the means score of suitability of the program was 0.98, standard deviation 0.02 and the accordance was 1.00 above the criteria and the evaluation results of the possibility for daily life and career of the general education program show the level of possibility were high with means score 3.96 and standard deviation 0.75 above the criteria.

Keywords: Learning Outcomes, General Education Program Development, Undergraduate Characteristics, Thailand Qualifications Framework for Higher Education 2009

บทนำ

การจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในระดับปริญญาตรี มีวัตถุประสงค์สำคัญประการหนึ่ง คือ การผลิตบัณฑิตให้แกสังคมเพื่อนำพาความเจริญของงมาสู่ประเทศชาติและผู้ที่เป็บัณฑิต ในการนี้สถาบันอุดมศึกษาจึงดำเนินการเพื่อพัฒนานิสิตให้มีความเป็นบัณฑิตควบคู่กับการสร้างความรู้และประสบการณ์ในสาขาวิชาชีพสำหรับบัณฑิตนำไปใช้ประโยชน์ ดังนั้นหลักสูตรระดับปริญญาตรีจึงประกอบด้วย

หมวดวิชาศึกษาทั่วไป และหมวดวิชาเฉพาะหรือวิชาชีพกับหมวดวิชาเลือกเสรี โดยวิชาศึกษาทั่วไปมีจุดมุ่งหมายปลายทางในการสร้างคนให้เป็นบัณฑิต ส่วนวิชาชีพทั้งหลายเป็นการสร้างเครื่องมือให้บัณฑิต และบอกวิธีที่จะสามารถใช้เครื่องมือได้ โดยผู้ที่ใช้เครื่องมือจะต้องเป็นคนดี เพื่อจะได้นำเครื่องมือไปใช้ในทางสร้างสรรค์ทำให้เกิดประโยชน์สุขแก่ชีวิตตนเองและสังคมไม่นำเครื่องมือไปใช้เพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตนด้วยความเห็นแก่ตัวแล้วทำร้ายเบียดเบียน

ผู้อื่นหรือก่อความเสียหายทำลายสังคม (พระพรหมคุณ ธารณ์, 2552, น. 8, 50-51) เช่นเดียวกับแนวคิดของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดที่ตระหนักว่า การศึกษาระดับอุดมศึกษาไม่ได้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาสติปัญญาของบุคคลเท่านั้น แต่ต้องคำนึงถึงความรับผิดชอบ และประโยชน์ของสังคมส่วนรวมด้วย (Hutchins, 1967, p. 59)

ดังนั้นหลักสูตรระดับปริญญาตรีที่ดีควรประกอบด้วยวิชาศึกษาทั่วไปและวิชาชีพซึ่งไม่สามารถแยกออกจากกันได้ (Whitehead, 1963. The Aims of Education, A Mentor Book: 56 อ้างในวิจิตร ศรีสอาน, ม.ป.ป.; ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2550, น. 2-4) ซึ่งตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ.2558 ให้ความหมายหมวดวิชาศึกษาทั่วไปว่าหมายถึง หมวดวิชาที่เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง เข้าใจ และเห็นคุณค่าของตนเอง ผู้อื่น สังคม ศิลปวัฒนธรรม และธรรมชาติ ใส่ใจต่อการเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่ง พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม พร้อมให้ความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ และเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทยและสังคมโลก กำหนดให้โครงสร้างหลักสูตรระดับปริญญาตรีต้องประกอบด้วยหมวดวิชาศึกษาทั่วไป โดยสถาบันอุดมศึกษาอาจจัดวิชาศึกษาทั่วไปในลักษณะจำแนกเป็นรายวิชาหรือลักษณะบูรณาการใด ๆ ก็ได้ โดยผสมผสานเนื้อหาวิชาที่ครอบคลุมสาระของกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ภาษา และกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ กับคณิตศาสตร์ ในสัดส่วนที่เหมาะสม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป โดย

ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558 : ออนไลน์)

หมวดวิชาศึกษาทั่วไปตามความหมายดังกล่าวจึงควรให้ความสำคัญในการพัฒนาสิ่งที่มีคุณค่าต่ออนิสิตบนพื้นฐานความเชื่อว่า การจัดหลักสูตรและการสอนจะมุ่งเน้นการจัดประสบการณ์และโอกาสให้นิสิตได้เลือกสรรและสร้างสรรค์ กระตุ้นให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า จัดโอกาสให้นิสิตได้มีปฏิสัมพันธ์กับความคิด ความรู้สึก การรับรู้ และการกระทำจากกรณีศึกษา หรือกระบวนการแก้ปัญหาที่ทำให้ นิสิตเกิดการยอมรับตนเอง ทำความเข้าใจกับตนเอง ยอมรับผู้อื่นและเข้าได้กับทุกคน สามารถพึ่งตนเองได้ มีความเชื่อมั่นตนเอง และหลักสูตรจะต้องให้ความสำคัญสูงสุดกับคุณค่าศักดิ์ศรีของมนุษย์ เน้นการเรียนรู้จากภายใน กระตุ้นให้นิสิตค้นหาศักยภาพของตนเอง (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2543, น. 12-13) ดังนั้นเพื่อให้การเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเป็นไปตามความมุ่งหมายดังกล่าว ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญในการมีหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่มีคุณค่าต่ออนิสิตปริญญาตรี และต้องการให้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มากที่สุด ประกอบกับมาตรฐานผลการเรียนรู้ของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเดิมยังมีบางด้านค่อนข้างเป็นนามธรรม ซึ่งส่งผลต่อความชัดเจนในการจัดทำเกณฑ์การประเมินผล ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจดำเนินการวิจัยพัฒนาหมวดวิชาศึกษาทั่วไปครั้งนี้

การทบทวนวรรณกรรม

การพัฒนาหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดสิ่งที่มีคุณค่าต่ออนิสิต

ปริญญาตรีทุกสาขาวิชาชีพในการนำความรู้ความสามารถไปใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม ดังนั้นกระบวนการพัฒนาหมวดวิชาศึกษาทั่วไปครั้งนี้ได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานอย่างครอบคลุม พร้อมทั้งนำผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (ปริญญาตรี) (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552, น. 2-12) มาเป็นกรอบในการกำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ โดยอาศัยหลักการในการบูรณาการรูปแบบหลักสูตร 2 แบบคือหลักสูตรแบบเกณฑ์ความสามารถ (Competency-based Curriculum) ที่มีการระบุชัดเจน และแสดงผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ทำให้มั่นใจได้ว่าเมื่อนิสิตสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าวแล้วจะมีคุณลักษณะตามที่คาดหวัง โดยมุ่งพัฒนาความสามารถ เจตคติ และทักษะที่มีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตทั้งในปัจจุบันและอนาคตของผู้เรียนมากกว่าเนื้อหาวิชา (ธารงบัวศรี, 2542, น. 193, ภัทริรา อธิสวัสดิ์, 2553, น.63, Negrut & Arsith, 2013, p. 45) และมีขั้นตอนการพัฒนาแตกต่างจากหลักสูตรรูปแบบอื่นประกอบด้วย

1. การกำหนดวัตถุประสงค์ที่มีความเฉพาะเจาะจงโดยแสดงถึงความสามารถที่ต้องการให้เกิดขึ้น
2. การระบุรูปแบบความสามารถที่เกี่ยวข้องทั้งหมดไว้ในแผนการสอนที่เกิดจากการบูรณาการประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายอันจะก่อให้เกิดความสามารถที่ต้องการได้อย่างครอบคลุม
3. การรวบรวมและสนับสนุนองค์ประกอบต่างๆ ในการดำเนินการให้ประสบ

ความสำเร็จในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสามารถที่ต้องการ

4. สร้างเกณฑ์ กระบวนการ วิธีการ และเครื่องมือการประเมินผลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่มีลักษณะเป็นความสามารถของผู้เรียน

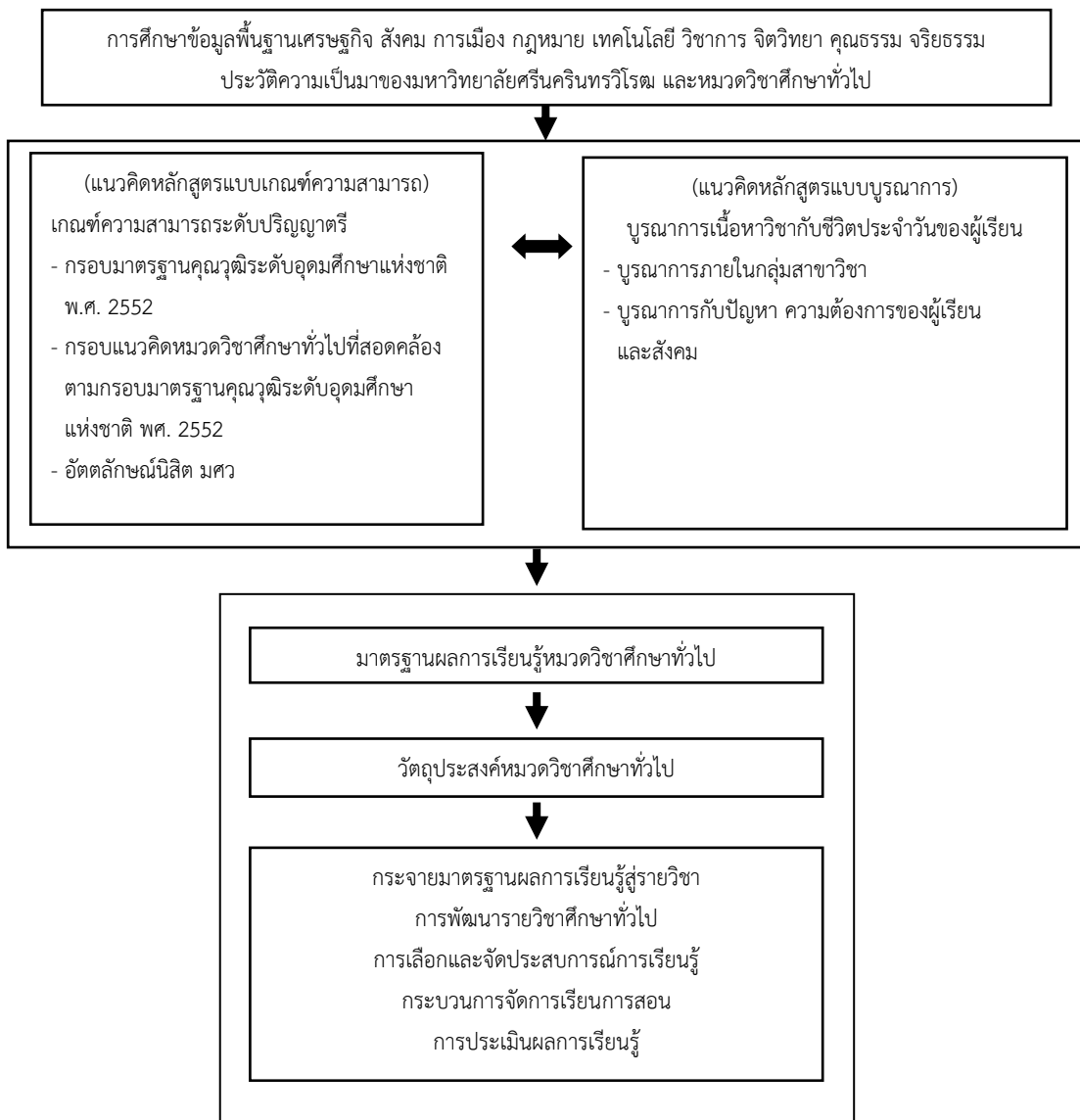
5. กำหนดแนวทางการประเมินผลสำเร็จในการพัฒนาผู้เรียน และการสนับสนุนที่จะเป็นสิ่งที่รับประกันได้ว่าจะมีความก้าวหน้าในการพัฒนาผู้เรียน พร้อมทั้งมีการปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่อง

6. กำหนดแนวทางในการพัฒนาแบบเกณฑ์ความสามารถ และกระจายผลลัพธ์การเรียนรู้อย่างทั่วถึง (Negrut&Arsiths, 2013, p. 65)

ในขณะที่หลักสูตรแบบบูรณาการ (Integrated Curriculum) เป็นการผสมผสานทั้งเนื้อหาวิชาในกลุ่มสาขาวิชากับปัญหาและความต้องการของผู้เรียนและสังคมประกอบกัน จึงพร้อมส่งเสริมผู้เรียนให้ได้รับประสบการณ์หลากหลาย ซึ่งมีลักษณะตั้งแต่บูรณาการภายในหมวดวิชาโดยเอาเนื้อหาวิชาต่างๆ ในหมวดเดียวกันมารวมกันโดยมีวัตถุประสงค์เดียวกันในการเรียนรู้หัวข้อใดหัวข้อหนึ่ง หรือบางครั้งเนื้อหาวิชาที่ศึกษายังไม่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ตามหัวข้อจึงอาจมีการผสมผสานเนื้อหาข้ามหมวดวิชาเป็นบูรณาการข้ามหมวดวิชา หรือมีการนำเอาความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของวิชาตั้งแต่สองวิชา หรือสองหมวดวิชาขึ้นไปมาผสมผสานในลักษณะเป็นหัวข้อหรือโครงการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้เรียน นอกจากนี้ยังมีรูปแบบบูรณาการที่ผสมผสานปัญหาและความต้องการของผู้เรียนและของสังคมเข้าด้วยกัน

โดยให้ความสำคัญกับปัญหาชีวิตประจำวันของผู้เรียนไม่ว่าจะเป็นปัญหาส่วนตัว ปัญหาชุมชน ปัญหางานอาชีพ ปัญหาสังคม (ธารง บัวศรี, 2542, น.201-202) ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ที่ต้องมีการผสมผสานเนื้อหาให้ครอบคลุมสาระ

ของกลุ่มวิชาภาษาและการสื่อสาร มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2549, น.2) พร้อมทั้งเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิด ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหมวดวิชาศึกษาทั่วไปสำหรับนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษามาตรฐานผลการเรียนรู้ของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552
2. เพื่อพัฒนาหมวดวิชาศึกษาทั่วไปสำหรับนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีกระบวนการ ดังนี้

1. การศึกษามาตรฐานผลการเรียนรู้

เป้าหมายการดำเนินการขั้นตอนนี้เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานหลักสูตรเพื่อกำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒดำเนินการดังนี้

1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง กฎหมาย เทคโนโลยี วิชาการ จิตวิทยา คุณธรรม จริยธรรม ประวัติความเป็นมา หมวดวิชาศึกษาทั่วไป และนิสิตใน หลักสูตร ระดับ ปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มาตรฐานผลการเรียนรู้ของสถาบันอุดมศึกษาอื่น กรอบแนวคิดหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (ปริญญาตรี) (เครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย, 2557, น. 31-35) และกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.

2552 (ปริญญาตรี) โดยวิเคราะห์ความสอดคล้องและสนทนากลุ่มกับผู้บริหารและคณาจารย์ที่เป็นคณะกรรมการดำเนินการปรับปรุงหมวดวิชาศึกษาทั่วไป สำนักนวัตกรรมการเรียนรู้

1.2 การสนทนากลุ่ม เป้าหมายของการสนทนากลุ่มเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานจากข้อ 1 รายละเอียดการดำเนินการวิจัย มีดังนี้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก เป็นคณะกรรมการดำเนินการปรับปรุงหมวดวิชาศึกษาทั่วไป สำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ จำนวน 20 คน มีประเด็นการสนทนากลุ่ม เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของมาตรฐานผลการเรียนรู้ (ร่าง) หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ดำเนินการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลโดยการวิเคราะห์ความเหมาะสมของมาตรฐานผลการเรียนรู้ และความสามารถที่คาดหวังตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ทั้งรายด้าน และภาพรวม พร้อมทั้งพิจารณาความครอบคลุมตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (ปริญญาตรี) และนำมากำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ (ร่าง) หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ประกอบด้วย ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยนำเสนอในรูปแบบตารางมาตรฐานผลการเรียนรู้ และนำมาเป็นกรอบในการกำหนดวัตถุประสงค์และพัฒนา (ร่าง) หมวดวิชาศึกษาทั่วไป

2. การพัฒนาหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เป้าหมายการดำเนินการขั้นตอนนี้เพื่อกำหนด

วัตถุประสงค์ (ร่าง)หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ที่สอดคล้องกับมาตรฐานผลการเรียนรู้ข้างต้น และพัฒนา(ร่าง)หมวดวิชาศึกษาทั่วไป โดยอาศัยหลักการในการบูรณาการแนวคิดหลักสูตรแบบ เกณฑ์ความสามารถ (Competency-Based Curriculum) และแบบบูรณาการ (Integrated Curriculum) เพื่อเอื้อต่อการพัฒนานิสิตให้ได้รับผลการเรียนรู้ตามที่กำหนด ดำเนินการ ดังนี้

2.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาเอกสารหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยที่ได้มีการดำเนินการปรับปรุงหมวดวิชาศึกษาทั่วไปตามกรอบแนวคิดหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2552 ซึ่งผ่านการอนุมัติจากสภามหาวิทยาลัยแล้ว จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2552) (มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, 2557: 15-25, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2559, น. 4-58, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. ออนไลน์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2552.3-15) โดยนำเสนอผลการศึกษาเชิงเปรียบเทียบประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ

2.2 การประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก เป็นคณะกรรมการดำเนินการปรับปรุงหมวดวิชาศึกษาทั่วไป และคณาจารย์ สำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ จำนวน 31 คน ประเด็นการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อวิเคราะห์ความเหมาะสมหมวดวัตถุประสงค์ (ร่าง)

หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่สอดคล้องตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 และนำมาพัฒนา (ร่าง) หมวดวิชาศึกษาทั่วไป โดยนำมามาตรฐานผลการเรียนรู้ที่กำหนดในขั้นตอนที่ 1 และวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกัน มาเป็นหลักแนวคิด (Main Concept) พร้อมทั้งนำข้อมูลจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาอื่นมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการดำเนินการออกแบบรายวิชา ลักษณะบูรณาการให้มีผลการเรียนรู้ครอบคลุมตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่กำหนดในขั้นตอนที่ 1 พร้อมจัดทำ แผนที่แสดงการกระจายความรับผิดชอบมาตรฐานผลการเรียนรู้จากหลักสูตรสู่รายวิชา ดำเนินการพัฒนารายวิชาและจัดทำ มคอ.3 จำนวน 47 วิชา ประกอบด้วย กลุ่มภาษาอังกฤษ 4 วิชา กลุ่มภาษาไทย 5 วิชา กลุ่มวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี 12 วิชา และกลุ่มวิชาศิลปศาสตร์และสังคมศาสตร์ 26 วิชา ในจำนวนนี้มีวิชาบังคับ 7 วิชา รับผิดชอบการกระจายมาตรฐานผลการเรียนรู้ครอบคลุมมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่กำหนดในขั้นตอนที่ 1 และวัตถุประสงค์

2.3 การวิพากษ์ (ร่าง) หมวดวิชาศึกษาทั่วไป การดำเนินการขั้นตอนนี้เป็นการสอบทาน(ร่าง)หมวดวิชาศึกษาทั่วไปโดยเชิญผู้เชี่ยวชาญภายนอกจากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนที่เป็นผู้บริหาร คณาจารย์ซึ่งรับผิดชอบหมวดวิชาศึกษาทั่วไปจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มหาวิทยาลัยศรีปทุม รวม 3 คน และผู้บริหาร คณาจารย์ภายใน

ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยผู้บริหารและคณาจารย์
สำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ 31 คน และคณะที่มี
หลักสูตรปริญญาตรี 38 คน รวม 69 คน
ร่วมกันพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม และให้
ความเห็นในการปรับปรุงแก้ไขจำนวนหน่วยกิต
วัตถุประสงค์ คำอธิบายรายวิชา หัวข้อ และ
ชื่อวิชา

2.4 การประเมินผล (ร่าง) หมวดวิชา
ศึกษาทั่วไป การดำเนินการขั้นตอนนี้เป็น การ
ตรวจสอบคุณภาพของ (ร่าง) หมวดวิชาศึกษา
ทั่วไปที่ได้ปรับปรุงจากขั้นตอนที่ 2 ด้านความ
เหมาะสม ความสอดคล้อง และความเป็นไปได้
โดยผู้เชี่ยวชาญ โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 การประเมินความ
เหมาะสมและความสอดคล้อง (ร่าง) หมวดวิชา
ศึกษาทั่วไปโดยผู้เชี่ยวชาญ ภายในที่มี
ประสบการณ์ทั้งด้านการสอนวิชาศึกษาทั่วไป
และวิชาชีพจากคณะที่มีหลักสูตรระดับปริญญา
ตรีในกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังคมศาสตร์และ
มนุษยศาสตร์ รวม 3 คน รายละเอียดดังนี้
เป้าหมายการประเมิน แบ่งออกเป็น 2 ด้าน
ได้แก่ 1) การประเมินความเหมาะสมของ (ร่าง)
หมวดวิชาศึกษาทั่วไปในแต่ละองค์ประกอบ และ
2) การประเมินความสอดคล้องของ (ร่าง) หมวด
วิชาศึกษาทั่วไปในแต่ละองค์ประกอบ เครื่องมือที่
ใช้ในการประเมินประกอบด้วย แบบสอบถาม
ความคิดเห็นด้านความเหมาะสมของ
องค์ประกอบ (ร่าง) หมวดวิชาศึกษา และ
แบบสอบถามความคิดเห็นด้านความสอดคล้อง
ขององค์ประกอบ (ร่าง) หมวดวิชาศึกษาทั่วไป
ลักษณะแบบสอบถามทั้ง 2 ชุด เป็น

แบบสอบถามความคิดเห็นโดยให้เลือกตอบแบบ
2 ตัวเลือก (เชตศักดิ์ โฆวาสินธุ์, 2549, น. 220)
ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยศึกษารายละเอียด
องค์ประกอบของร่างหมวดวิชาศึกษาทั่วไป
พร้อมทั้งเอกสารและงานวิจัยสำหรับกำหนด
ประเด็นสำคัญในการประเมิน (บุญชม ศรีสะอาด
, 2540, น. 232) เพื่อนำมาจัดทำข้อคำถาม โดย
นำแบบสอบถามที่พัฒนาไปให้ผู้เชี่ยวชาญ รวม 3
คน ตรวจสอบความเหมาะสมและความชัดเจน
ของข้อคำถาม ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องข้อ
คำถามแต่ละข้ออยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 และได้
ปรับปรุงบางข้อคำถามตามความเห็นของ
ผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้ จากนั้นดำเนินการ
ประเมิน โดยผู้ประเมิน (ร่าง) หมวดวิชาศึกษา
ทั่วไป มาจากการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญในขั้นตอนนี้
มีเกณฑ์ในการพิจารณา คือ เป็นอาจารย์ประจำ
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ปัจจุบันมี
ภาระงานสอนหลักสูตรระดับปริญญาตรีจากกลุ่ม
สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยี สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ และมี
ภาระงานสอนวิชาศึกษาทั่วไปด้วย โดยต้องมี
ประสบการณ์การสอนในหลักสูตรและหมวดวิชา
ศึกษาศึกษาทั่วไปอย่างละไม่น้อยกว่า 3 ปี
จำนวน 3 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัย
ประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญ และจัดส่ง
แบบสอบถามทั้ง 2 ชุด ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ
และนัดเวลารับแบบสอบถามกลับ และวิเคราะห์
ข้อมูลจากแบบสอบถามทั้ง 2 ชุด ดำเนินการ
วิเคราะห์ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญโดยการ
วิเคราะห์เนื้อหา และคำนวณในรูปดัชนีความ
สอดคล้อง กำหนดค่าเฉลี่ยความคิดเห็น

ผู้เชี่ยวชาญ 0.67 ขึ้นไปถือว่า (ร่าง) หมวดวิชาศึกษาทั่วไปมีความเหมาะสม และสอดคล้อง อยู่ในเกณฑ์นำไปใช้ได้ และไม่ต้องปรับปรุง

ส่วนที่ 2 การประเมินความเป็นไปได้ของ (ร่าง) หมวดวิชาศึกษาทั่วไปในการนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต และการปฏิบัติงานโดยผู้เชี่ยวชาญภายนอกที่เป็นผู้บริหารหน่วยงาน ผู้ใช้บัณฑิตในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ประกอบด้วย โรงพยาบาลชลประทาน บริษัทสามารถเทลคอม จำกัด (มหาชน) และ บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) ตามลำดับ รวม 3 คน ประเมินความเป็นไปได้ในการนำความรู้และประสบการณ์จากการเรียนรู้รายวิชาศึกษาทั่วไปใช้ในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงาน เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นด้านความเป็นไปได้ของ (ร่าง) หมวดวิชาศึกษาทั่วไปในการนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงาน ลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยนำคำอธิบายรายวิชาใน (ร่าง) หมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว มาปรับเป็นข้อคำถามการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญในขั้นตอนนี้มีเกณฑ์การพิจารณา คือ เป็นผู้บริหารหน่วยงานผู้ใช้บัณฑิตจากกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งบริหารไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 3 คน ผู้วิจัยประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญ และจัดส่งแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและนัดเวลารับแบบสอบถามกลับ วิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการโดยคำนวณใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กำหนดค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป ถือว่าหมวดวิชาศึกษาทั่วไปสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงานได้จริง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ผลการศึกษามาตรฐานผลการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสนทนากลุ่มเพื่อพัฒนามาตรฐานผลการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปพบว่า มีความครอบคลุมตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (ปริญญาตรี) พ.ศ.2552 ดังนี้

ด้านคุณธรรม จริยธรรม ประกอบด้วย ซื่อสัตย์ มีวินัย ตรงต่อเวลา มีจิตสำนึกสาธารณะ เสียสละเพื่อส่วนรวมตระหนักในคุณค่าของศิลปะ และวัฒนธรรม

ด้านความรู้ ประกอบด้วย มีความรู้พื้นฐานศึกษาทั่วไป

ด้านทักษะทางปัญญา ประกอบด้วยสามารถประยุกต์ความรู้ให้เกิดประโยชน์คิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบและแก้ไขปัญหาได้สามารถประเมินวิพากษ์ สถานการณ์ต่างๆ โดยใช้ความรู้เป็นฐาน มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์นวัตกรรม

ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ ประกอบด้วย ทำงานร่วมกับผู้อื่นในฐานะผู้นำและผู้ร่วมงานได้ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ

ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย สามารถวิเคราะห์ข้อมูลเชิงตัวเลข เพื่อให้เข้าใจองค์ความรู้หรือประเด็นปัญหา สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้เทคโนโลยีในการสืบค้น เก็บรวบรวมข้อมูล และเลือกใช้ได้เหมาะสมกับสถานการณ์

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ผลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการและการวิพากษ์ (ร่าง) หมวดวิชาศึกษาทั่วไปทำให้ได้แนวคิดนำมาปรับปรุงแก้ไข โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนานิสิตตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ และมีลักษณะบูรณาการภายในกลุ่มวิชาและบูรณาการกับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ปัญหาสังคม การจัดลำดับ โครงสร้างรายวิชาในการพัฒนานิสิตเริ่มต้นจากการรู้จักตนเองและพัฒนาตนเองแบบองค์รวม เสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การมีจิตสาธารณะ จิตอาสา นอกจากนี้ยังบูรณาการเนื้อหาเข้ากับกระบวนการเรียนรู้โดยจัดให้นิสิตได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Active Learning) ผ่านโครงการ กิจกรรมทั้งรายบุคคลและกลุ่ม รวมทั้งมีการลงพื้นที่ปฏิบัติกิจกรรมและเรียนรู้ในชุมชนตามความสนใจของนิสิตบนพื้นฐานความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีการกระจายมาตรฐานผลการเรียนรู้ ครอบคลุมมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่กำหนดสาระสำคัญของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปสรุปได้ดังนี้

หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ปรับปรุง พ.ศ. 2560

1. วัตถุประสงค์

หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนานิสิตให้เป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพและมีคุณลักษณะ ดังนี้ 1) มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึกสาธารณะ และเสียสละเพื่อส่วนรวม 2) มีความรอบรู้ เข้าใจและเห็นคุณค่าของตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม และศิลปวัฒนธรรม 3) มีทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ 4) มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต คิดวิเคราะห์ได้อย่างเป็นระบบ รู้เท่าทันเทคโนโลยี 5) สามารถประยุกต์ความรู้และสร้างสรรค์นวัตกรรมให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม 6) มีทักษะชีวิต เคารพวิถีประชาธิปไตย เข้าใจและสามารถปรับใช้แนวคิดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตในสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างสันติสุข

2. โครงสร้างหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

กำหนดให้ศึกษาไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต ประกอบด้วย วิชาบังคับ 20 หน่วยกิต และวิชาเลือก 10 หน่วยกิต การกำหนดวิชาเลือกคำนึงถึงความแตกต่างของกลุ่มผู้เรียนแต่ละสาขาวิชาชีพ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตาราง 1 โครงสร้างจำนวนหน่วยกิตหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ปรับปรุง พ.ศ. 2560

	นิสิตสาขา มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์	นิสิตสาขา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี/ สุขภาพ วทบ. สาธารณสุข ศาสตร์ และ กศ.บ. สุขศึกษา	นิสิตคณะพลศึกษา	
			ศศ.บ. ผู้นำนันทนาการ กศ.บ. พลศึกษา กศ.บ. สุขศึกษา-พล ศึกษา	วทบ. วิทยาศาสตร์ การกีฬาและการ ออกกำลังกาย
1. วิชาบังคับ				
1.1 กลุ่มวิชาภาษาและการสื่อสาร				
1.1.1 ภาษาไทย	3	3	3	3
1.1.2 ภาษาอังกฤษ	6	6	6	6
1.2 กลุ่มวิชาบูรณาการ (วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี)	3	3	3	3
1.3 กลุ่มวิชาบูรณาการ (มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์)	8	8	8	8
2. วิชาเลือก				
2.1 กลุ่มวิชาบูรณาการ (วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี)	ไม่น้อยกว่า 5	-	ไม่น้อยกว่า 5	ไม่น้อยกว่า 2
2.2 กลุ่มวิชาบูรณาการ (มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์)	-	ไม่น้อยกว่า 5	ไม่น้อยกว่า 2	ไม่น้อยกว่า 5
2.3 กลุ่มวิชาพลานามัย	ไม่น้อยกว่า 2	ไม่น้อยกว่า 2	-	-

ผลการประเมิน ความเหมาะสม สอดคล้องขององค์ประกอบ และความเป็นไปได้ ในการนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตและ การปฏิบัติงาน พบว่า หมวดวิชาศึกษาทั่วไปมีผล การประเมินความเหมาะสม ความสอดคล้องของ องค์ประกอบ โดยผู้เชี่ยวชาญภายในที่เป็น อาจารย์จากคณะอื่น จำนวน 3 คน พบว่า ความ เหมาะสมมีค่าเฉลี่ย 0.98 ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน 0.02 และ ความสอดคล้องมีค่าเฉลี่ย 1.00 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ส่วนการ

ประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ประโยชน์ ในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงานโดย ผู้เชี่ยวชาญภายนอกที่เป็นผู้ใช้บัณฑิตจาก หน่วยงานภาครัฐและเอกชน 3 คน พบว่า มี ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.96 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.75 สูงกว่าเกณฑ์ที่ กำหนด ดังแสดงในตารางที่ 2 - 4 ดังนี้

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเหมาะสมขององค์ประกอบหมวดวิชาศึกษาทั่วไป (n = 3)

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความเหมาะสม
1. วัตถุประสงค์	1	0	เหมาะสม
2. โครงสร้าง	1	0	เหมาะสม
3. รายวิชา/คำอธิบายรายวิชา	1	0	เหมาะสม
4. มาตรฐานผลการเรียนรู้	0.95	0.08	เหมาะสม
5. กลยุทธ์การสอน	1	0	เหมาะสม
6. กลยุทธ์การประเมินผล	1	0	เหมาะสม

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความสอดคล้องขององค์ประกอบหมวดวิชาศึกษาทั่วไป (n = 3)

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสอดคล้อง
1. วัตถุประสงค์ กับ มาตรฐานการเรียนรู้	1	0	สอดคล้อง
2. มาตรฐานผลการเรียนรู้ของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป กับ มาตรฐานผลการเรียนรู้ระดับปริญญาตรี ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ พ.ศ.2552	1	0	สอดคล้อง
3. รายวิชา กับ วัตถุประสงค์	1	0	สอดคล้อง
4. รายวิชา กับ ผลการเรียนรู้	1	0	สอดคล้อง
5. กลยุทธ์การสอน กับ ผลการเรียนรู้	1	0	สอดคล้อง
6. การประเมินผล กับ ผลการเรียนรู้	1	0	สอดคล้อง

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเป็นไปได้ของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในการนำไปใช้
ในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงาน (n = 3)

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ ความเป็นไปได้
1. กลุ่มวิชาภาษาและการสื่อสาร	4.26	0.66	มาก
2. กลุ่มวิชาพลานามัย	3.71	0.77	มาก
3. กลุ่มวิชาบูรณาการ (วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี)	4.00	0.74	มาก
4. กลุ่มวิชาบูรณาการ (มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์)	3.99	0.75	มาก

สรุปและอภิปรายผล

หมวดวิชาศึกษาทั่วไปนี้มีการกำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (ปริญญาตรี) การกระจายผลการเรียนรู้สู่รายวิชาครอบคลุมมาตรฐานผล การเรียนรู้ที่กำหนด โดยอาศัยหลักการในการบูรณาการเพื่อเอื้อต่อการพัฒนานิสิตที่เหมาะสมกับเปลี่ยนแปลงและความต้องการของสังคม ครอบคลุมการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่ประกอบด้วย ทักษะชีวิตและอาชีพ ทักษะการเรียนรู้ และนวัตกรรม และทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี รวมทั้งการพัฒนาคนไทย 4.0 ที่ต้องมีทั้งความรู้ ทักษะ ความสามารถสูง คนไทยมีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคม สามารถใช้ชีวิตในโลกดิจิทัล และเป็นคนไทยที่มีความเป็นสากล โดยมีผลการประเมินความเหมาะสม และสอดคล้องขององค์ประกอบหมวดวิชาศึกษาทั่วไปอยู่ในเกณฑ์เหมาะสมและสอดคล้อง รวมทั้งผลการประเมินความเป็นไปได้ในการ

นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันและการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยมีประเด็นในการอภิปรายดังนี้

มาตรฐานผลการเรียนรู้ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีความสอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยให้ความสำคัญอันดับแรก และเป็นผลมาจากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมากำหนดความรู้ ทักษะ และเจตคติที่นิสิตจำเป็นต้องมีสำหรับการเรียนรู้และการปฏิบัติงานที่จะนำไปสู่การพัฒนาตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เป็นจริงและความต้องการของสังคม ซึ่งนิสิตต้องการได้รับการสนับสนุนส่งเสริมให้มีความพร้อมในระดับที่สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตจริงได้ มาตรฐานผลการเรียนรู้ที่ได้จึงถือว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าสำหรับนิสิตอย่างมาก ซึ่ง Desha and Hargroves (2014:123-124,150-151) ได้ให้แนวคิดที่ว่า ปัจจุบันได้มาถึงช่วงเวลา

ของการปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาเพื่อให้เกิดความยั่งยืน สถาบันอุดมศึกษาต้องตระหนักถึงการให้ความรู้ เทคโนโลยี ที่สามารถอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อมอย่างสร้างสรรค์ให้มากขึ้น โดยให้ความสำคัญกับการกำหนดคุณลักษณะบัณฑิต (Graduate Attributes) ทั้งในปัจจุบัน และอนาคตให้มีความชัดเจน ซึ่งความรู้ ทักษะ หรือสมรรถนะทั้งหลายอาจพิจารณาได้จาก ความคาดหวังในการจ้างงาน ความต้องการของผู้เรียน บริบททางสังคมทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาค ระเบียบข้อบังคับ การเตรียมการล่วงหน้าสำหรับกระแสการเปลี่ยนแปลง รวมถึงจุดเด่นและชื่อเสียงของสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งเป็นทั้งปัจจัยภายใน และภายนอกของสถาบันอุดมศึกษาที่จะต้องพิจารณาให้สมดุลกัน โดยหลักสูตรจะต้องเป็นช่วงเวลาที่ทำให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง

แนวคิดในการพัฒนาหมวดวิชาศึกษาทั่วไปครั้งนี้ได้อาศัยหลักการบูรณาการหลักสูตรแบบเกณฑ์ความสามารถ (Competency-Based Curriculum) ร่วมกับหลักสูตรแบบบูรณาการ (Integrated Curriculum) สอดคล้องกับขั้นตอนการออกแบบหลักสูตรเกณฑ์ความสามารถหรือหลักสูตรที่เน้นสมรรถนะโดย Negrut & Arsith (2013, p. 47) อธิบายว่าสมรรถนะ คือเป้าหมายของรายวิชาที่บัณฑิตต้องมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการบูรณาการความรู้ ทักษะ และเจตคติจากประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่หลากหลาย สมรรถนะนี้เป็นสิ่งที่มีคุณค่าและประโยชน์ต่อบัณฑิต เนื่องจากสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการกับสถานการณ์จริงที่ซับซ้อนได้ การพัฒนาหลักสูตรแบบนี้เริ่มต้นด้วย

การกำหนดสมรรถนะของผู้เรียนที่ต้องการ และเชื่อมโยงสมรรถนะเข้ากับหลักสูตรโดยเน้นบูรณาการประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายเข้าด้วยกัน และผสมผสานองค์ประกอบต่างๆของหลักสูตรให้เอื้อต่อผลการเรียนรู้ที่กำหนด และเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยที่ให้ความสำคัญกับการผลิตบัณฑิต และผลลัพธ์ในการเรียนรู้ที่สามารถสะท้อนคุณภาพและมาตรฐานของผู้สำเร็จการศึกษา (ภทธีราธีรสวัสดิ์, 2553, น. 250) นอกจากนี้การใช้แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการระหว่างวิชา ที่มีการจัดการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติในชุมชนภายนอกชั้นเรียน ยังมีความเหมาะสมในการพัฒนาผู้เรียนให้รอบรู้เกี่ยวกับพื้นฐานทางสังคมที่เกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิต มีทักษะทางปัญญา สามารถนำความรู้จากในชั้นเรียนไปใช้ประโยชน์ต่อตนเองและสังคมได้ (ศุภาวดี บุญญวงศ์ และ มณฑนา พิพัฒน์เพ็ญ, 2555, น. 102-103)

การพัฒนาหมวดวิชาศึกษาทั่วไปครั้งนี้เริ่มต้นด้วยการกำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ และนำมาเป็นเป้าหมายในการพิจารณาองค์ประกอบของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปให้เอื้อต่อการพัฒนานิสิตให้มีมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามที่กำหนด ขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาอยู่บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร คณาจารย์ สำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ และคณะที่มีการจัดหลักสูตรระดับปริญญาตรี ซึ่งจัดเป็นปัจจัยประการหนึ่งที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป (สมิทธิรักษ์ จันทรักษ์, 2560, น. 270) โดยมีทั้งการสนทนากลุ่มย่อย การประชุม

เชิงปฏิบัติการ ตามรูปแบบกระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการสอนของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554, น. 48, 58-59) ที่ได้ให้แนวคิดสำหรับสถาบันอุดมศึกษาใช้เป็นฐานคิดในการพัฒนาหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 การวิพากษ์

โดยผู้เชี่ยวชาญภายในและภายนอก ดังนั้นผลการประเมินความเหมาะสม และสอดคล้องขององค์ประกอบหมวดวิชาศึกษาทั่วไปครั้งนี้จึงอยู่ในเกณฑ์เหมาะสมและสอดคล้อง รวมทั้งผลการประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตและการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2558*. สืบค้นจาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th>, 9 ตุลาคม 2558.
- เครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย. (2557). *รายงานฉบับย่อกรอบแนวคิดหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ที่สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
- เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์. (2549). *การวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส. พรินติ้ง เฮาส์.
- อึ้ง บั้วศรี. (2542). *ทฤษฎีหลักสูตร: การออกแบบหลักสูตรและพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร: ธนรัช.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2540). *การวิจัยทางการวัดและประเมินผล*. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พระพรหมคุณภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2552). *เอกสารประกอบการสอนวิชา มคอ 151 การศึกษาทั่วไปเพื่อพัฒนา มนุษย์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2549). *รายงานการวิจัยเรื่องสภาพปัจจุบันและแนวโน้มของวิชาการศึกษาทั่วไป ในมหาวิทยาลัยไทย*. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2550). *หลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไปและวิธีดำเนินการ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัทธีรา ธีรสวัสดิ์. (2553). *การพัฒนาหลักสูตรการสื่อสารนวัตกรรม สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี วิทยาลัย นวัตกรรมสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ปริญญาบัณฑิตการศึกษาศุภบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2559). *คู่มือหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2559)*. กรุงเทพฯ: สำนักทะเบียนและประมวลผล.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2557). *วิชาศึกษาทั่วไป ปรับปรุง พ.ศ. 2557*. ปทุมธานี: งานศึกษาทั่วไป
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. (2552). *หลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี*. สืบค้นจาก http://gened.kmutt.ac.th/paper/GEN_KMUTT, 9 มีนาคม 2558.
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2552). *หลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป (หลักสูตรปรับปรุง 2552)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- วิจิตร ศรีสอาน. (ม.ป.ป.). *ศิลปศาสตร์กับวิชาชีพ*. (เอกสารประกอบการสอน). กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (อัดสำเนา).
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2543). *กระบวนการค้นคว้าใหม่ในการพัฒนาหลักสูตร*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). *การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: อาร์ แอนด์ ปรินท์ จำกัด
- สมิทธิรักษ์ จันทร์รักษ์. (2560. มกราคม – เมษายน). การพัฒนารูปแบบการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป วิทยาลัยดุสิตธานี กรุงเทพฯ. *วิทยาลั ย ดุ สิต ธา นี . 1 2 (1) . สื่ บ ค ้น เมื่ อ 8 สั ง ห า ค ม 2 5 6 2 จ า ก* <http://www.dtc.ac.th/images/journal>
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2552. *กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- ศุภวดี บุญญวงค์ และ มณฑนา พิพัฒน์เพ็ญ. 2555. *การพัฒนารูปแบบหมวดวิชาศึกษาทั่วไปโดยใช้มหาวิทยาลัยทักษิณเป็นฐาน*. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ
- Desha, C & Hargroves, Charlie K. (2014). *Higher Education and Sustainable Development: A Model for Curriculum Renewal*. New York: Rutledge.
- Hutchins, Robert Maynard (1967). *The Higher Learning in America*. (Thirteenth Printing). Connecticut: Yale University Press.
- Negrut, V. & Arsith M. (2013). *Designing and Implementing Competency Based Curriculum: Student-Centered Education*. Berlin: Lambert Academic Publishing.